

Hát már a Szalay Pista is hatvanéves!? Mostanában csupa olyan emberek érik el a hatvanat, akikkel ilyen dolog korábban sohasem történt — jutott eszembe a nagy író után szabadon, amikor a jeles nap közeledtét megtudtam. És ez nem potsomság, mert a 60 bővelkedő szám!

E sorok elsőszámú olvasója, az ünnepelt — tudom — tudja, mit jelent ez. A további olvasók kedvéért: az antik görögök nevezték el bővelkedőnek az olyan természetes számot, amelynek osztóit összeadva, magánál a tekintett számnál nagyobb számot kapunk. Például 60 osztói: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 12, 15, 20, 30, és ezek összege 108; ezért bővelkedő a 60. Az emberélet délutánja során eléggé ritkák a bővelkedő számok. A legközelebbi a 72 lesz (én most azt taposom). [Ezt csak beugratásként írtam, meg a poén kedvéért. Valójában minden 6-nál nagyobb, hattal osztható szám bővelkedő. Lássuk be ezt!]

Mindezeknek utána kézenfekvő azt kívánom, hogy Szalay István kollégám következő évtizedei is bővelkedjenek sikerekben és érdekes eseményekben, s közben Betti asszony kamrája is bővelkedjék a jó enni-innivalókban. De ilyen gyorsan nem fejezem be jelen dolgozatomat. Élek az alkalommal, s feleleveníték egy negyvenéves történetet. István talán másodéves tanárjelölt lehetett akkor. Én fiatal adjunktusként vizsgáztattam nagy mesterünk, Rédei professzor tárgyából, a számelméletből. Vizsgatétele a „kis Fermat-tétel” néven ismert klasszikus összefüggés volt, amit szépen el is mondott. Hogy meggyőződjek alapos tudásáról, megkértem, mondja ki a tétel „megfordítását”. (Hogy mi az a megfordítás, íme egy példa. Ha mindkét összeadandó nagyobb ötnél, akkor az összeg nagyobb tíznél. Ez egy igaz állítás. Ennek a megfordítása: ha az összeg nagyobb tíznél, akkor mindkét összeadandó nagyobb ötnél. Ez már nem igaz, hiszen pl. $4+7$ is nagyobb tíznél. Mint látjuk, lehetséges, hogy egy igaz állítás megfordítása nem igaz.) És itt jött a meglepetés. István, tisztesség ne essék szólnán, a Jóistennek sem volt hajlandó kimondani a kis Fermat-tétel megfordítását. Jól tudta ugyanis, hogy az nem igaz. Amikor kibökte hallgatása okát, meg is kapta a megérdemelt jelest, hiszen én a tételt csak azért akartam megfordíttatni, hogy rákérdezhessek: igaz vagy nem igaz? Most az olvasó így gondolkozhat: tisztességes ember persze hogy nem mond olyat, ami nem igaz. Én azonban már akkor is arra gondoltam, hogy e fiúból politikus (is) lesz, akárki meglássa, mert nem hajlandó olyat mondani, amit ellenfele — adott esetben a vizsgáztató — felhasználhat ellene.

Pistám! Hatvantól kezdve az ember már nem lehet fiatal, de fiatalos maradhat bis hundert und zwanzig! A számháborús életkoron ugyan túl vagyunk már, de hasonlóan az öreg partizánhoz Te is robbantgasd csak a számokat, erőben, egészségben, békességben, azt kívánom!

Csákány Béla

[A megjelent kiadványban „partizán” helyett „piaristák” áll, amiből arra következtetek, hogy a kiadvány szerkesztője is poénkodni akart, hiszen akkoriban Szalay István — a tanárképző főiskola matematika-professzora, majd főigazgatója, később városunk polgármestere — éppen az egyházak ügyeivel foglalkozó államtitkár volt. No de mikor robbantgattak az öreg piaristák vonatokat (vagy akármit)?]